

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERDAR TOPAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/23179)

Karar Tarihi: 16/11/2022

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucu : Serdar TOPAL (T.C. Kimlik No: 21125411120)
Vekili : Av. Nusret GÜRGÖZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımlar nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/7/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Antalya'da bulunan Konyaaltı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

A. Disiplin Soruşturması Süreci

6. Somut olaya konu disiplin soruşturması, başvurucunun sosyal medya paylaşımlarına ilişkin ekran görüntülerinin İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından siyasi içerikli olduğu değerlendirilerek incelenmesi amacıyla müfettişliğe bildirilmesi üzerine başlatılmıştır.

7. Başvurucunun disiplin soruşturmasına konu edilen sosyal medya iletileri şöyledir:

"-18 Kasım 2016 tarihli paylaşımında: "Çocukları tecavüzcüsüyle evlendirmek için yasa çıkaran sapık zihniyete söyleyecek söz bulamıyoruz!#Tecavüz meşrulaştırılmaz (Ekli görselde: Ne demek tecavüzcüsüyle evlendirilsin! 13 kişinin tecavüzüne uğrayan kız için de hangisi ile evlensin diye kura mı çekeceksiniz! Delirdiniz!!!)"

"-30 Kasım 2016 tarihli paylaşımında: "Başbakan'ın söylemini haberlerde duyunca - 'Bu ülkenin vatanseverleri doların yükselişine karşı çağrımızı duyunca 112 milyarlık dolar bozdurdu' - Jet Fadıl geldi aklıma birden"

8. Disiplin soruşturması sürecinde başvurucunun ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu; beyanında başvuruya konu edilen paylaşımları kendisinin yaptığını, 18/11/2016 tarihli paylaşımında, bu tarihlerde çıkarılmaya çalışılan kanun ile ilgili bir kız babası olarak tepkisini göstermek istediğini, paylaşımındaki görselde yer alan yazının sosyal medyada var olan bir paylaşım olduğunu ve kendinden bir şey eklemeyi, paylaşımı meclisi ya da herhangi birini küçük düşürmek ya da hakaret etmek amacıyla yapmadığını; 30/11/2016 tarihli paylaşımının ise doların yükselişi ile ilgili olduğunu, doların yükselişine karşı yaptığı bir espriden ibaret olduğunu, başbakan dâhil hiç kimseye hakaret kastının olmadığını belirtmiştir. Soruşturma sonucunda; başvurucunun paylaşımlarında geçen "*Sapık Zihniyet*" ifadesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisini (TBMM) alenen aşağıladığı ve "*Jet Fadıl*" ifadesinin ise hakaret olduğu belirtilerek başvuru hakkında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi uyarınca "*hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu*" gerekçesiyle kınama cezasının uygulanması teklif edilmiş ve başvurucunun konuya ilişkin savunması istenmiştir.

9. Başvurucu savunmasında; mağdurun tecavüzcüsüyle evlendirilmesini düzenleyen yasa tasarısına ilişkin çok sayıda paylaşım yapıldığını ve bu sayede oluşan kamuoyu ve toplumsal tepki neticesinde teklifin geri çekildiğini, bu anlamda paylaşımının suç teşkil etmediğini; Jet Fadıl benzetmesini yaptığı paylaşımda ise ülkenin içinde bulunduğu ekonomik duruma vurgu yapmak adına 2000 yılından önceki hükûmetler zamanında vurgun yaparak dolar milyoneri olan ve halk tarafından Jet Fadıl olarak tanınan kişiyi örnek göstererek döviz zengini olan insanların hükûmetin çağrısına kulak vermesi gerektiğini vurguladığını belirtmiştir.

10. Nihayetinde disiplin amiri kararı ile başvuru hakkında teklif edilen cezanın kabulüne karar verilmiştir. Anılan karara karşı yapılan itiraz ise İl Disiplin Kurulu kararı ile reddedilerek disiplin cezası kesinleşmiştir.

B. Başvurucunun Disiplin Cezasına İlişkin İşleme Karşı Açtığı İptal Davası Süreci

11. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle Antalya 4. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, Anayasa'nın çeşitli hükümleri ile birlikte Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına atıfta bulunarak dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayda, davacı hakkında yürütülen soruşturmaya konu Facebook paylaşımlarında, davacının kamu görevlisi sıfatı kullanılmadığı, kişisel görüşlerinin ifade edildiği, herhangi

bir kişi veya kurumu hedef alan hakaret içerikli paylaşımlar olmadığı, nitekim söz konusu paylaşımların ülkenin gündemini meşgul eden, geniş bir kitleye yayılmış olan, kamuoyundaki haberler olduğu, yukarıda ayrıntılı bir şekilde aktarıldığı üzere, söz konusu paylaşımların gerek Anayasamızda ve gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesin'de ifadesini bulan ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı, ifade özgürlüğü kapsamında aktarılan görüşlerin, idarece davacıya disiplin cezası verilmesi olanağı vermediği ve sonucunda da davacının disiplin cezasıyla cezalandırılmasına yol açamayacağı, aksi düşüncenin ise ifade özgürlüğünün ihlali anlamına geleceği kuşkusuzdur.

Bu durumda, davacının kendi Facebook hesabından yaptığı paylaşımların ifade ve düşüncüyü yayma özgürlüğü kapsamında kaldığı, kimsenin ifade özgürlüğü kapsamında beyan ettiği ve paylaştığı düşüncelerinden dolayı cezalandırılmayacağı, aksi halin gerek Anayasamıza ve gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırılık teşkil edeceği hususları göz önüne alındığında, davacının kınama cezasıyla cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

12. Davalı idare, anılan karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi), Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Bakılan davada, davacının facebook isimli sosyal paylaşım sitesinde kullanmış olduğu, yukarıda belirtilen ifadelerin ifade özgürlüğü kapsamında kalmadığı ve anılan ifadelerin içeriği de dikkate alındığında öğretmen olan davacının bu paylaşımlarının hizmet dışında Devlet Memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranış olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Bu durumda davacının 657 sayılı Kanunun 125/B-d maddesi uyarınca kınama cezasıyla tecziyesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık, dava konusu işlemi iptal eden mahkeme kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

13. Bölge idare mahkemesi kararı başvurucuya 4/7/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 657 sayılı Kanun'un "Davranış ve işbirliği" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Devlet memurları, resmi sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar.

Devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmaları esastır."

15. Aynı Kanun'un "Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

B - Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 16/11/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu; sosyal medya paylaşımları yoluyla yaptığı düşünce açıklamalarına yapılan müdahalenin ifade özgürlüğünü, Mahkeme tarafından verilen dava konusu işlemin iptaline ilişkin kararın bölge idare mahkemesi tarafından gerekçesiz bir şekilde kaldırılarak davanın reddine karar verilmesinin ise adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ...kamu düzeni, ...başkalarının ...haklarının... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

20. Başvurucunun sosyal medya paylaşımıyla hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunması nedeniyle kınama cezası ile cezalandırılmasının başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

21. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine... ilkesine aykırı olamaz."

22. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

23. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan müdahalenin devlet memurunun itibar ve güveninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* meşru amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Geriye müdahalenin *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olup olmadığının belirlenmesi kalmaktadır.

24. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Derece mahkemeleri, bireylerin fikirlerini ifade özgürlüğü yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir denge sağlamalıdır (*Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 61, 66). Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Bununla birlikte kamu gücünü kullanan organlar değerlendirmelerinde ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu gözönünde bulundurmak zorundadırlar (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 42, 43; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

25. Somut olayda başvurucunun yapmış olduğu sosyal medya paylaşımlarının hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu gerekçesiyle hakkında disiplin cezası uygulanmıştır (bkz. §§ 6-10). Yargılama sürecine bakıldığında Mahkemece Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarından yararlanılarak uyuşmazlığa konu edilen paylaşımların toplumsal meselelere ilişkin olduğu, herhangi kişi veya kurumu hedef almadığı, hakaret içerikli olmadığı ve kamu görevlisi sıfatından bağımsız olarak kişisel görüşlerini yansıttığı belirtilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Anılan karar istinaf aşamasında, kullanılan ifadelerle ilişkin somut herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın paylaşımların içeriği gereği ifade özgürlüğü kapsamında kalmadığı gerekçesiyle kaldırılarak davanın reddine karar verilmiştir (bkz. §§ 11, 12).

26. Açıktır ki idare ve bölge idare mahkemesi, başvurucunun yapmış olduğu sosyal medya paylaşımlarıyla tabi olduğu statü hukukuna aykırı hareket ettiği sonucuna varmıştır. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin, yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemi nedeniyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve

yükümlülüklerinin kanun ile düzenleneceği de ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir (*Ayfer Altuntaş ve İkbāl Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 49; *Sinan Akbulut*, B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 30). 657 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre ise devlet memurları, resmî sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar. Nitekim aynı Kanun'un 125. maddesinde hizmet dışında itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verileceği ifade edilmiştir.

27. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek anayasa koyucu gerekse yasa koyucu, kamu görevlisinden hizmet içinde olduğu gibi hizmet dışında da resmî sıfatın gerektirdiği güven ve itibara uygun davranışlar sergilenmesini bekleyerek idareye duyulan güveni korumayı amaçlamaktadır. Bu anlamda kamu hizmetlerinin statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırı davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (sadakat ve tarafsızlık yükümlülüğüne ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. *Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40).

28. Hiç şüphesiz anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Cem Özyayın*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemez.

29. Kamu görevlileri tabi oldukları ve zikri geçen devlet memurluğu statülerinin -kanun ve diğer alt mevzuata dayanan- gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile karşılaşacaklardır. Disiplin uygulamaları; devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altuntaş ve İkbāl Ünzile Gürsoy*, § 53). Öte yandan münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü düşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (bkz. *Mehmet Alanç ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

30. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak, idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Somut olayda başvurunun

öğretmenlik görevinin itibarı ile bağdaşmayacak ve güven duygusunu sarsacak nitelikte paylaşımlarda bulunduğu kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir (slogan atma yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. *Deniz Çelebi*, B. No: 2018/22063, 2/11/2022, § 38).

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırılık teşkil ettiği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran açıklamalarının kamu görevlisine duyulan güven ve itibarı sarstığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla eylemlerin değerlendirmesinde hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- itibar ve güven duygusunu sarsmaya elverişli olduğu ortaya konulmalıdır (kamu görevlilerinin siyasi partilere yönelik sosyal medya paylaşımları yönünden yapılacak benzer değerlendirmeler için bkz. *Sinan Akbulut*, § 34).

iii. Bununla birlikte somut olayın koşullarında kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. *Adem Talas* [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iv. Buna ilaveten yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için kamu görevlisinin fiillerinin memuriyetlerini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. *Yasin Agin ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; *Levent Tunçel*, B. No: 2017/34185, 16/3/2022, §§ 42, 44; disiplin hukukunun amaçları için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 53).

v. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin, bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir (*Hikmet Aslan*, B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; *Hasan Güngör*, § 48; öğretmenler yönünden benzer değerlendirmeler için *Elif Güneysu*, § 54; *Cem Özaydın*, §§ 42, 43; sağlık çalışanları (hekimler) yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. *Levent Tunçel*, § 43).

vi. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca ulaşılabilceği başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmedi (bkz. *Mehmet Alanç ve diğçerleri*, § 45; *Şah İsmail Harmancı*, § 37; *Ayfer Altuntaş ve İkbāl Ünzile Gürsoy*, § 45).

vii. Değerlendirmelerin oldukça *açık, spesifik ve tekil* olarak yapılması gerekmektedir (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

31. Başvurucuyu cezalandıran idarenin ve nihai kararı veren bölge idare mahkemesinin gerekçeleri dikkatli bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre ne idarenin ne de bölge idare mahkemesinin başvuruya konu paylaşımların başvurucunun yürüttüğü resmî görevin itibarı ile bağdaşmayacak ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğunu belirtmek dışında Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin ifade özgürlüğüne yapılan böyle bir müdahalede uygulanmasını öngördüğü ve yukarıda sıralanan değerlendirmelerden hiçbirini yapmadığı anlaşılmıştır.

32. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında, ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğçerleri arasında bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğçerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

33. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiğı standartları uygulamayan idare ve Bölge İdare Mahkemesi'nin başvurucunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca* karşılık geldiğini *ilgili ve yeterli* bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

35. Başvurucu; yargılamanın yenilenmesi ile birlikte 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiğı yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya taleple bağlı olarak net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 4. İdare Mahkemesine (E.2017/420, K.2017/1116) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Recai AKYEL

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımlar nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

2. Başvurucunun disiplin soruşturmasına konu edilen sosyal medya iletileri şöyledir:

"-18 Kasım 2016 tarihli paylaşımında: "Çocukları tecavüzcüsüyle evlendirmek için yasa çıkaran sapık zihniyete söyleyecek söz bulamıyoruz!#Tecavüz meşrulaştırılmaz (Ekli görselde: Ne demek tecavüzcüsüyle evlendirilsin! 13 kişinin tecavüzüne uğrayan kız için de hangisi ile evlensin diye kura mı çekeceksiniz! Delirdiniz!!!)"

-30 Kasım 2016 tarihli paylaşımında: "Başbakan'ın söylemini haberlerde duyunca - 'Bu ülkenin vatanseverleri doların yükselişine karşı çağrımızı duyunca 112 milyarlık dolar bozdu' - Jet Fadıl geldi aklıma birden"

3. Başvurucu hakkında yapılan idari soruşturma sonunda 4/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi uyarınca *"hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunduğu"* gerekçesiyle kınama cezası verilmesine karar verilmiştir. Anılan karara karşı açılan iptal davası Bölge İdare Mahkemesince reddedilmiştir.

4. Somut olayda başvurucuya bu söylemi nedeniyle verilen disiplin cezasının ifade özgürlüğüne müdahale teşkil ettiği açıktır.

5. Bu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma ile ölçülülük koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

6. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan müdahalenin devlet memurunun itibar ve güveninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı anlaşılmaktadır.

7. Bu tespitlerden sonra müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının ve ölçülülük ilkesini karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi kalmaktadır.

8. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin, yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemi nedeniyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve yükümlülüklerinin kanun ile düzenleneceği de ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık

kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir (*Ayfer Altuntaş ve İkbāl Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 49; *Sinan Akbulut*, B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 30). 657 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre ise devlet memurları, resmî sıfatlarının gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar. Nitekim aynı Kanun'un 125. maddesinde hizmet dışında itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verileceği ifade edilmiştir.

9. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek anayasa koyucu gerekse yasa koyucu, kamu görevlisinden hizmet içinde olduğu gibi hizmet dışında da resmî sıfatın gerektirdiği güven ve itibara uygun davranışlar sergilenmesini bekleyerek idareye duyulan güveni korumayı amaçlamaktadır. Bu anlamda kamu hizmetlerinin statü hukukunun sağladığı itibar ve güvene aykırı davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (sadakat ve tarafsızlık yükümlülüğüne ilişkin benzer değerlendirmeler için bkz. *Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40).

10. Hiç şüphesiz anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Cem Özaydın*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemaz.

11. Kamu görevlileri tabi oldukları ve zikri geçen devlet memurluğu statülerinin -kanun ve diğer alt mevzuata dayanan- gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile karşılaşacaklardır. Disiplin uygulamaları; devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altuntaş ve İkbāl Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 53).

12. Somut olayda başvurucunun sıradan bir kamu görevini yürütmediği, öğretmen olduğu ve yaptığı görev gereği tarafsızlığını zedelemeyecek şekilde görevini sürdürmesi gerektiği açıktır. Elbetteki öğretmenlerin de siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunları ile ilgilenme ve tercih yapma gibi haklarının olduğu muhakkaktır. Ancak öğretmenin tarafsızlığını zedeleyecek şekilde görüş açıklaması kabul edilemez. Zira kamu görevi olan ve çocukları eğitmek ve öğretmekle görevli bir öğretmenin algısal olarak da tarafsız olduğunu göstermesi beklenir. Aksi durumda, yani siyasi görüşlerini ortaya koyan ve bunu alenileştirerek tüm kamuoyuna duyuran bir öğretmenin tarafsızlığının zedeleneyeceği dikkatten kaçmamalıdır.

13. Öte yandan bir kamu görevlisinin veya öğretmenin kendi mesleğinin siyasi, sosyal veya ekonomik yönlerine ilişkin görüş açıklamaları da makul görülebilir. Ancak mesleği veya yaptığı iş ile ilgili olmayan siyasi ve sosyal görüşlerini açığa çıkarabilecek şekilde görüş açıklamaları ve bunu da alenileştirmesi tarafsızlığını ve tarafsız görünme algısını zedeleyecektir. Ayrıca, yapılan paylaşımların hakaret içerikli olmaması da disiplin soruşturması yapılmaması sonucunu doğurmaz. Kamu görevlileri hakkında, söylemleri nedeniyle yapılan disiplin soruşturmalarının hakaretimiz ifade bulunup bulunmadığına göre yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır.

14. Somut olayda başvuruçunun açıklamaları, yaptığı mesleğin sosyal, siyasal veya ekonomik durumuyla ilgili olmadığı, ülke gündeminde zaman zaman konuşulan siyasi, sosyal ve ekonomik bazı durumlarla ilgili olduğu açıktır. Başvuruçunun yaptığı paylaşımın içeriğinin tarafsızlığını zedeleyecek ve siyasi görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarabilecek mahiyette olduğu da dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla öğretmen olan ve örnek olma niteliği bulunan başvuruçunun hakkında, aleni ve kamuoyuna açık bir alanda yaptığı, mesleğinin sosyal, siyasi ve ekonomik sorunları ile hiçbir bağlantısı olmayan açıklamaları nedeniyle tarafsızlığını tartışmaya açacak şekildeki söylemlerinden dolayı disiplin soruşturması yapılmasının demokratik bir toplumda gerekli olmadığı söylenemez.

15. Bölge İdare Mahkemesinin, başvuruya konu paylaşımların, öğretmen olan başvuruçunun yürüttüğü resmî görevin itibarı ile bağdaşmayacak ve hizmet dışında devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verdiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin delilleri değerlendirmesi konusundaki takdir yetkisine, bariz bir takdir hatası veya açık keyfilik söz konusu olmadığı sürece müdahale edemez. Somut olayda Bölge İdare Mahkemesinin kararının gerekçesiz olduğu da söylenemez.

16. Bu tespitlerden sonra yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

17. Başvuruçunun hakkında yapılan disiplin soruşturması süreci sonunda kınama cezası verildiği tespit edilmiştir. Öncelikle başvuruçunun hakkında uygulanan cezanın, disiplin soruşturması sonunda verilen disiplin cezası olduğu hatırlanmalıdır. Cezai veya hukuki başka bir yaptırım veya işlem söz konusu değildir. Verilen disiplin cezası ise “kınama” cezasıdır. Başvuruçunun hakkındaki bu cezanın mesleği veya sosyal ve ekonomik durumuna ne şekilde etki ettiğini de ortaya koymamıştır. Bu nedenlerle başvuruçunun hakkında tesis edilen ve idari soruşturma süreci sonunda verilen disiplin cezasının başvuruçunun üzerinde ağır bir yüke sebep olduğu, başvuruçunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı söylenemez.

18. Açıklanan nedenlerle somut olay yönünden, başvurucunun söylemi ile hakkında verilen disiplin cezasının ağırlığı dikkate alındığında müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmadığının söylenemeyeceği, başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği kanaatine vardığımızdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE